

 Nguyen Mai Huong

Trinh Thuy Duong

Mai Vuová

BLOGGERKY ZE SAPY

Vietnamci v Česku. Potkáváme je denně, ale nic o nich nevíme. Tyhle tři mladé dámy – Trinh Thuy Duong, Nguyen Mai Huong a Mai Vuová – tu žijí už odmala a rozhodly se, že menšinu s většinou víc propojí. A dělají to chytře. Skrze chuťové buňky.

Text: Magdalena Sodomková **Foto:** Jan Zátorský

Každý jejich spolužák, který ochutnal, co uvařily, chtěl hned recept. Aby se nemusely opakovat, začaly psát blog nazvaný Viet Food Friends. Jenže Čechům, kteří se nyní vezou na asijské vlně, byl jen recept málo. Suroviny se zdály cizí, neznámé. Začaly proto pořádat „poznávací výlety“ do pražské tržnice Sapa. Ani to však nestačí. A tak se pustily i do kurzů vaření. Nyní už místním radí nejen s tím, jak připravit exotickou večeři, ale i s tím, jak udělat dojem na vietnamského tchána nebo tchyni.

Jaké máte nejdávnější vzpomínky na Vietnam?

HUONG: Pamatuji si velkou záplavu. Byli jsme na nějaké loďce. To je asi jediná dětská vzpomínka na město Hoa Binh.
DUONG: Mě pokoušel sousedův pes – vlčák, na Vietnam velký pes...

Kdy jste přijely do Česka?

HUONG: Taťka tady byl už v 80. letech, pracoval tehdy v továrně na Slovensku. Po rozdělení Československa se přestěhoval do Česka. A já s maminkou jsme za ním při-

letěly, když mi bylo pět let. Měla jsem českou babičku. Po škole mě vyzvedávala česká paní a u ní jsem trávila odpoledne, než rodiče zavřeli stánky, později obchod.

MAI: Naši se poznali až tady v Čechách. Mám tu i prarodiče. Takže já jsem se narodila už v Praze, ve Vietnamu jsem byla asi jen čtyřikrát. Ale už odmala mluvím samozřejmě i vietnamsky.

DUONG: Moji rodiče přijeli do Česka nadvakrát. V osmdesátých letech žili u Litvínova. Tehdy tu pracovali na základě bilaterálních smluv (mezi dvěma komunistickými státy – Československem a Vietnamem, pozn. red.). Jenže v rámci těch smluv nebyly povoleny sňatky, a jakmile nějaká žena otěhotněla, musela zpátky do Vietnamu. Rodiče se chtěli vzít a mít rodinu, proto se do Vietnamu vrátili. Jenže tam byla situace ekonomicky mizerná a rodiče měli v Čechách přátele. Ti se nám snažili pomoci. Roku 1996 se nám podařilo přiletět znovu, mně tehdy bylo sedm let. Vyrůstali jsme s bráchou v Dubí a i my jsme měli českou babičku. Dodnes bydlí hned vedle nás, takže když chodí s dalšími vietnamskými dětmi na procházku, vždycky se zastaví.

NGUYEN MAI HUONG

se narodila roku 1987 v Hoa Binh ve Vietnamu, v Česku žije od svých pěti let. Vaří zhruba od třinácti let. Ukončila magisterské studium na Literární akademii v oboru Mediální tvorba.

Když vás vychovávaly české babičky, co jste vlastně jedly?

HUONG: U babičky česká jídla, ale večer a o víkendu mi rodiče vařili ta vietnamská. DUONG: Já jsem u babičky i bydlela, takže jsem jedla česká jídla pořád. A jen o víkendu, když jsme jeli domů za rodiči, ta vietnamská. Babičce sice vietnamská kuchyně chutná, ale neumí ji moc vařit, a i když se snažila, tak to pro ni bylo náročný. MAI: Naši tu sice žijí dlouho, ale k české kuchyni nepřilnuli vůbec. Proto jsem se vždycky těšila, až půjdeme k někomu na nedělní oběd, že bude svíčková... Snažili jsme se mamce navrhnout, aby ji i ona občas udělala, ale vždycky nám odpovíděla, že nemá ani omáčku, ani knedlíky. Na vietnamskou kuchyni jsem zas já většinou reagovala: „Zase rýže?“

U nás v činžáku bydlí vietnamské rodiny a od nich se line z kuchyně vůně nonstop... Kolikrát denně prosím vás vaříte?

DUONG: Ráno, v poledne, večer. Ovšem ta strava se mění. Vietnamské děti, které se tu už narodily, dávají přednost hranolkům a řízku. A dokonce přítelův brácha nemá rád polévku pho. A rybí omáčka mu strašně smrdí! Je to asi tím, že ve školách chodíme na české obědy. A taky vietnamské děti obvykle nechtějí moc jíst. Takže jeho mamka mu dělala klidně i řízky, jen aby jedl. HUONG: Nevím, čím to je, ale vietnamské děti jsou hrozně líné jíst. České děti jedí samy od sebe, ale vietnamské dítě by klidně drželo hladovku tři dny. Ve Vietnamu je pro matku ostuda, když má moc hubené dítě. DUONG: Vietnamské děti jsou vyzlátka. Když vietnamské dítě baští, tak to je chloubka. Lidé se neptají, jestli už chodí, jestli mluví, ale jak jí.

Kdo vás učil vařit vietnamská jídla?

MAI: Vietnamská babička. Vždycky než se rodiče vrátili z práce, připravovaly jsme spolu jídlo. Vařila jsem už ve dvanácti třinácti letech. Ale mamka mi na to vždycky říkala: „Tohle jsem zvládala, když mi bylo sedm.“ HUONG: Já jsem byla u české paní do deseti let. Ale od jedenácti jsem pomáhala mamince. Učila jsem se vařit rýži, postupně jsem myla zeleninu, pak se přidával krájení masa a kolem patnácti jsem už zvládala jednodušší večeři. Hodně jsem se osamostatnila na vysoké. Tam už jsme se s Thuy vysloveně hecovaly, co zvládneme uvařit... DUONG: Já jsem se nejprve učila u české babičky péct. Taky jsem už v patnácti uměla večeři, ale pak k nám přijely z Viet-

namu sestřenky, které pomáhaly v obchodě i v domácnosti. Když zas odjely, musela jsem to všechno dohnat. Vařila jsem s mamkou na telefonu.

Řekněme, že česká holka nebo kluk jdou do vietnamské rodiny na oběd. Na co by si měli dát pozor?

HUONG: To je trochu rozdíl – holka a kluk. Tak začneme u holky. Být slušně oblečená. Vietnamští rodiče bývají konzervativní, tedy ne výstřih, ne minisukni. Mladší člen rodiny by se měl zapsat pokorně. Nepůsobit na muže vyzývavě, to by uráželo i ženy v našich rodinách. To je jedna z největších chyb, které české přítelkyně vietnamských kluků dělají. V takovém případě je tety sjedou pohledem. Dále: chovat se zdvořile. Musíte pozdravit všechny, hlavně ty starší. Od dívek se očekává, že budou pomáhat v kuchyni. A to i když přijdou na návštěvu. Měly by přijít a zeptat se hospodyně: „Teto, jak vám můžu pomoci?“ I když ji paní domu pošle, aby se šla bavit, tak by měla naléhat, že jí opravdu chce pomoci. DUONG: Většinou vás stejně nenechají nic dělat, ale nedávno jsem byla na návštěvě, kde měl syn českou přítelkyni. Ta seděla celou dobu u televize. Když se dovařilo, tak jsme na ni zavolali, že se jde jíst. Ona se najedla, pak se zvedla a šla se zase dívat na televizi. A vůbec se nenabídla. To bylo špatný. MAI: To je i výraz důvěry, svěřit té dívce nějakou práci. Dát jí najevo, že to zvládne...

A co když nezvládne? Která z českých holek ví, že papája se musí krájet tak, aby na povrchu nezbyl ani kousek slupky? Nebo jak se krájí banánové květy? Nebo jak se dělá čaj z citronové trávy?

MAI: Všichni rádi poradí, jak na to... HUONG: Nejde o to, zkusíte vaši zručnost. Hlavní je snaha. Když domácí uvidí, že Češka je schopná takto přemýšlet, že nabídne pomoc jako vietnamské dívky. Jsou to body navíc.

To je trochu kulturní úskalí. Když u nás začne host odnášet ze stolu nebo pomáhat s vařením, znamená to, že domácí dívka je neschopná, že se nevdá. Například já mám čtyři sestry. Kdyby u nás někdo začal sklízet, tak...

DUONG: A u nás je to naopak. I se sklízím by návštěva měla pomoci. Nádobí ale většinou myje dcera hostitele. HUONG: Ehm... Podle toho, na kolikátou návštěvu jdete. Na páté ještě nádobí nemyjete. Na té šesté už jo.

A jak je to s časem? U nás platí oběd na dvanáctou a chodit se má na minutu přesně.

HUONG: To je takový blbý vietnamský zvyk, chodit všude pozdě. Když pozvete vietnamskou rodinu na dvanáctou, tak přijde tak o půl jedné, spíš v jednu. Takže když pozvou českou holku na dvanáctou, jsou překvapení, když dorazí včas. DUONG: Ale není to faux pas. Ve Vietnamu je totiž „gumový čas“, natahuje se, jak je potřeba. Když někoho zveme na večeři, neřekneme přijďte na sedmou, ale přijďte odpoledne. MAI: Každý přijde podle toho, jak hodně se chce zapojit do procesu vaření. Tety přijdou v pět, popovídají si u toho. HUONG: Ta hostina samotná je spíš pro muže. Pro ženy je přednější příprava, to, že mohou poklábosit. Během hostiny se navíc starají hlavně o to, aby všichni měli všechno, aby nikdo neměl prázdný talíř. Když vidí prázdnou misku, musí hostovi pořád nabírat...

A když host už nemůže?

HUONG: Někdy se to dělá tak, že si musí přikrýt misku rukou. DUONG: Naopak já když jako host někam jdu, tak bych taky měla být skromná a „nevyžírat“ hostitele. A i když mi něco opravdu hodně chutná, tak bych pořád měla myslet i na ostatní, aby na ně něco zbylo. U nás se říká: „Hrát si na hosta.“ Tedy říkat, že jsem plná, i když ještě nejsem. A hostitel předpokládá, že host si bude hrát na hosta, a tak ho musí pobízet, aby se neostýchal. HUONG: Dobrá rada je jíst v pomalém tempu jako ostatní. A ne si pořád nabírat. To by bylo dost neslušné. Stejně jako vybírat si ty nejlepší kousky, třeba když se podává slepice. To je výraz toho, že neumíte myslet na ostatní. Nejlepší kousky se mají nechávat dětem nebo společensky nejdůležitějším, nejstarším osobám.

Vlastně jsem asi neviděla Asiata, který by jedl sám jablko. Vždycky ho nakrájí pro všechny...

DUONG: Až tady jsem se setkala s tím, že se ukusuje celé ovoce. Když ve Vietnamu něco jíte a nenabídnete ostatním, tak to je silně nezdvorné. Když kousnete do jablka, tak ostatní už ho asi chtít nebudou. Proto se u nás ovoce vždycky krájí. HUONG: Já si tedy neumím představit, že bych si doma vzala jablko sama pro sebe. I když ho ostatní zrovna nebudou chtít jíst, tak je slušné nakrájet, donést ho do

pokoje, říct: „Tati, vezmi si.“ I když zrovna nechce, vezme si později.

A co kdybych nedojedla rýži?

MAI: Když jsem bydlela s babičkou, slychávala jsem: „Děti ve Vietnamu nemají co jíst, tak přece nebudeš nechávat jídlo.“ U nás se tedy dojídá. Ale ty misky rýže jsou malé, takže to není jako tady velký talíř. Člověk předem odhadne, kolik sní.

Je to stejné, jako kdyby u nás někdo vyhazoval chleba?

HUONG: Rýže je ceněná. Je to dar od boha, od nebes. V některých rodinách je to tak striktní, že se musí vymyslet i recept, jak zpracovat starou rýži, než aby ji vyhodili. MAI: Když moje maminka už nemůže oschlou rýži zpracovat, tak ji dá aspoň ven pro ptáčky.

Málem jsme zamluvily toho českého kluka. Na co by si měl dát pozor on?

DUONG: Dobré je přinést nějaký dárek. Většinou když jdeme na večeři, tak neseme ovoce. Nic luxusního. Jahody a meloun. Přijít jen tak bez ničeho, na to se kouká špatně. Mamince je dobré vzít ještě kytičku. HUONG: Případně čokoládu nebo alkohol pro tatínka. Podle toho, jak moc chce udělat dojem. Od kluků se neočekává, že by pomáhali v kuchyni, ale že budou sedět a povídat si s chlapama. Muži sedí a přitom povídání pijí zelený čaj v malých šálkách. Takže od mladších je slušností, aby ho nalávali. MAI: Důležitá je konverzace. S rodiči. Třeba o škole, o povolání... DUONG: Když kluk řekne, že chce být lékař, ekonom nebo právník, tak už je dobře nakročeno.

Pokud chce být umělec?

DUONG: To není moc dobrý, to pak rodičům proběhne hlavou: „Jak chce uživit moji dceru?“ Pokud už má jméno, tak to dobrý je... HUONG: Dobré je ukázat, že je schopnej, že má potenciál... MAI: U nás zabralo, když si šel hrát na zahradu fotbal s mými malými bratry. HUONG: To se cení, když ukáže, že má rodinného ducha. DUONG: Pár vietnamských slov udělá velký dojem. Rodiče povolí. HUONG: Taky jde o to, kdy partnera přivést. V tradičních rodinách se to děje, až když jsou spolu déle. Když to je vážnější. U nás se také nepřespává. Kdyby holka nebo kluk řekli: „Já tu dnes přespím.“, tak to by příště žádná další návštěva nebyla.

TRINH THUY DUONG

se narodila roku 1988 v Thanh Hoa ve Vietnamu, v Česku žije od svých sedmi let. Vaří přibližně od čtrnácti let. Právě dokončila magisterské studium na Fakultě mezinárodních vztahů Vysoké školy ekonomické.

MAI VUOVÁ

se narodila roku 1991 v Praze. Vaří od svých dvanácti let. Studuje na VŠE v Praze a University of Applied Sciences v německé Mohuči.

DUONG: Horší je, když holka přespí u kluka, než když kluk přespí u holky. Pak se na ni pohlíží tak, že nemá dobré vychování. Já jsem z Dubí, a když za mnou kluk přijel z Prahy a bylo tak špatné počasí, že se nemohl vrátit, přespal s bratry v pokoji.

HUONG: Maminka mi vždycky říkala: „I kdyby byla půlnoc, tak musíš trvat na tom, aby tě odvezl domů.“ S manželem jsme spolu chodili devět let a za tu dobu jsem u něj nikdy nepřespala. Tím ukážete, že máte jistou hrdost. Já jsem věděla, že manželovi rodiče jsou konzervativní, tak jsem to striktně dodržovala.

Chápu to dobře, že tím, že jste začaly psát o vietnamské kuchyni a organizujete výlety do Sapy, se snažíte otevřít komunitu Čechům?

HUONG: My jsme to plánovaly jako blog o vaření. Protože naši čeští kamarádi se nás neustále ptali, jak se co vaří, jak co kombinovat... Abychom se neopakovaly. Pak jsme jednou provedly po Sapě blogera pana Cuketku a ten nám řekl, že by to určitě zajímalo víc lidí. A nyní už to není jen gastronomický blog, ale i kulturní...

A kdo na „Sapa tripy“ chodí? Co je to za lidi?

DUONG: Studenti i dědečci. Ředitelé firem, maminky na mateřské. Dokonce celá skupina z Mensy.

Copak se lidé do Sapy sami bojí?

HUONG: Spíš jim vadí jazyková bariéra, nevědí, jak zajít na dobrý jídlu. Některá bistra nemají ani menu, nabízejí jedno nebo dvě jídla a všichni Vietnamci na Sapě vědí, co se tam prodává, takže majitelé už to ani neinzerují.

DUONG: Pro mnoho lidí to je zážitek. Už to, že se dostanou mezi nás, že si mohou povídat, něco se o nás dozvědět.

Když jsem procházela blogy Vietnamců v Česku, překvapilo mě, kolik nenávisťe se dá napsat pod článek o jídle. Jak reagujete na rasistické výpady?

HUONG: My nad tím mávneme rukou. Tihle lidé mají omezený přehled. A když se do nás někdo pustí na Facebooku, tak se do těch diskusí ani nekládáme a sami naši fanoušci nás brání.

DUONG: Například minule jsme měly anonci, že v Sapě proběhne vietnamský kulturní den. A hned tam paní napsala: „A co mi tam nabídnou? Psí maso?“ Naši fanoušci jí opáčili, ať tam nechodí. Prostředí internetu je anonymní. Svádí

dokonce lidi, od kterých by to člověk nečekal. Slyšela jsem o případu vysokoškolského docenta, který si založil falešný e-mail a psal nenávislné příspěvky. Akorát se pak jednou prozradil, když omylem něco odeslal ze svého pracovního mailu.

Ti psi, to je často kámen úrazu. My jsme takový psí národ.

MAI: Narážky na psí maso jsou vtipné v tom, že pro Vietnamce je psí maso delikatesa. Když už ho budeme mít, tak ho rozhodně nebudeme servírovat někomu místo kuřete. Taky to není dostupné maso. Nechodíme si pro něj k sousedovi na zahradu.

DUONG: Kdyby ho už někdo sehnal, tak ho dobře prodá na černém trhu. Je to dražší než hovězí svíčková. Takže to rozhodně nikdo nebude dávat do nějakého jídla za 80 až 100 korun! Minule jsme na Sapě viděly psíka. Hned jsme utrousily: „Bóbika!“ Jeho majitelé vyřeštili oči a my se rozesmály, dělaly jsme si legraci.

Píšete i recenze na vietnamská bistra. Mám pocit, že Vietnamci se ale moc veřejně nekritizují, že? Jaký máte od nich ohlas?

DUONG: Ohlas je pozitivní, ale problém je, že o nás psala vietnamská média, takže když někam přijdeme, už nás poznávají a pak se nás snaží uplatit. Hostit zadarmo. Na účet podniku. Ale v tom jsme striktní. Snažíme se být objektivní. Zvát se nenecháme. Platíme pokaždé. I když našťestí jsme ještě moc kritizovat nemusely...

Všimla jsem si, že jste psaly opatrně: tady bylo trochu víc glutamanu, ale jinak dobré...

HUONG: Starší Vietnamci, kteří provozují některá bistra, ani nevědí, co je recenze. Mnohdy si jí ani česky nepřečtou, musely by jim to přeložit děti. A pokud jde o naše rodiny, ty nás podporují velice. Jsou rády, že otevíráme vietnamskou komunitu zdejší společnosti. Že máme prostor, kde můžeme vyvracet mýty. A obecnost, které si to přečte.

Když jedete do Vietnamu, cítíte se tam jako doma?

HUONG: Tak jako tady. Tady jsme vyrůstaly, ale vždycky budeme ty, co vypadají jinak. Ani ve Vietnamu úplně nezapadne. Poznají, že jsme tam nevyrostaly...

DUONG: ... podle toho, že máme světlejší pleť, podle chování, podle toho, že si všechno důkladně prohlížíme, podle chůze...

HUONG: Chodíme moc rychle – abychom stihly metro, tramvaj. Neumíme slangové výrazy.

Mě ve Vietnamu nejvíc překvapilo, že tam lidé na ulici tančí tango, jsou strašně hluční. Přitom tady vás znám jako ty sousedy, které by člověk pomalu ani nezaregistroval. Taková menšina, u které si člověk nakoupí i v noci, ale vlastně o ní nic neví.

DUONG: My se musíme přizpůsobit místním podmínkám. Kdybychom začali tančit na ulici, tak na nás někdo zavolá policii. Když jsem mimo Sapu, mám české zvyky. Ale na Sapě chodím uprostřed silnice... Navíc vietnamština má šest tónů a tím, že je to zpěvný jazyk, to může působit, že se někdo hádá. Že se tu odehrává nějaká dynamická, strašně zajímavá konverzace...

MAI: ... a přitom se jen řeší, kde jsou slevy.

Ani na skútru tu nejezdíte...

MAI: Češi jezdí hrozně rychle. Tady by vás na skútru někdo srazil. V Praze nejsou dopravní podmínky úplně ideální.

To mi neříkejte! Já měla z toho proudu motorek v Hanoi málem smrt. Tisíce a tisíce motorek, na některé pětičlenná rodina, na jiné loď, celé květinářství, tři pytle rýže... A všichni se sunou jak do kafemlejnku. Každý zahýbá jinam. Přišlo mi, že v tomhle městě nemůžu obstát.

DUONG: Auto je pro rodinu bezpečnější.

HUONG: A jak říkáme, Vietnamci se prostě přizpůsobují místním podmínkám. Pokud se tu jezdí auty, proč by tu prosazovali motorky? Navíc ve Vietnamu není sněž, tady užijete motorku jen tři měsíce v roce.

DUONG: My se přizpůsobíme a naše generace už se asi vracet nebude. Naši rodiče vědí, že mnozí z nás si najdou nevietnamské polovičky. Stále nás ale učí, abychom věděli, odkud jsme přišli. Mně například řekli, že si můžu vzít bílého nebo černého, bylo by ale dobré, kdyby se naučil vietnamsky. Jedině tak může pochopit naši mentalitu. ●

VIETNAMSKÁ JMÉNA

Křestní jméno se klade na poslední místo. Takže Trinh Thuy Duong a Nguyen Mai Huong doma říkají Duong a Huong. Horší je to s českými spoluzáky a učiteli. Ti většinou křestní jména přehazují na začátek, a protože se jim lépe vyslovuje Thuy a Mai, oslovují Viet Food Friends takto. Pouze Mai Vuová, narozená v Praze, má v občanském průkazu příjmení s „ová“. A pro ty, kdo nezvládají ani Mai, je Mája.